

ANKI DUIN & GERDI MEYKNECHT

Opvoeden met gelijke kansen vraagt om maatwerk

Het 11de jaarcongres Brede School vond op 19 april plaats onder de titel: *Brede scholen en kindcentra op weg naar de toekomst: Innovatief, breed, passend en integraal*. Het congres werd georganiseerd in samenwerking met PACT, het landelijk innovatieproject van Het Kinderopvangfonds dat werkt aan de versterking van de pedagogische omgeving voor alle jonge kinderen. Annette van Valkengoed, directeur van het Amsterdamse kindcentrum Laterna Magica ging op zoek naar nieuwe inzichten en bruikbare suggesties voor de praktijk van alledag. Wij vroegen haar wat zij geleerd heeft.

‘Het opvoeden van kinderen met gelijke kansen blijkt een complex vraagstuk dat om aanpassingsvermogen en maatwerk verlangt. Er is niet één actor die een simpele oplossing in handen heeft. Het vraagt om een gezamenlijke analyse en een gezamenlijke aanpak’, constateert Annette van Valkengoed. ‘Alleen al omdat de oorzaken van oplopende ongelijkheid niet alleen binnen het onderwijs liggen, en kansongelijkheid ook niet door het onderwijs alleen opgelost kan worden. Daarom zal het samen optrekken met partijen buiten het onderwijsdomein belangrijker worden om zo elkaars mogelijkheden te kunnen benutten. Denk aan de gemeenten, met hun centrale rol in de maatschappelijke ondersteuning en bijvoorbeeld partijen in de zorg. Zo betoogde ook de onderwijsinspectie recent in het rapport “De staat van het onderwijs”. In de huidige context is het niet eenvoudig om op lokaal niveau een gedeeld resultaat af te spreken en daar samen aan te werken: er zijn weinig structurele gelden, veel kortlopende projecten langs en naast elkaar en

initiatieven die weer ophouden omdat het geld op is.’

Wat is de toekomst? Alleen nog maar kindcentra?

‘Niet alle scholen hoeven een integraal kindcentrum te worden: we moeten niet gaan zoeken naar een nieuwe blauwdruk. Het gaat om de analyse, een gezamenlijke aanpak en gezamenlijk geformuleerd resultaat vanuit de lokale context. Deze ontwerpen zouden wetenschappelijk gevolgd en bestudeerd moeten worden: wat gaat goed, wat niet, wat kan beter, wat moet stoppen? Dat bestuderen we – als proeftuin van PACT – ook bij Laterna Magica en dat levert mooie inzichten.’

Wat betekent dat voor de professional?

‘Professionals ervaren de kracht van het werken met interdisciplinaire teams waarbij diversiteit leidt tot een beter resultaat in het begeleiden van kinderen. Op het congres bood Jeannette Doornenbal – als wetenschapper verbonden aan PACT – het beeld van T-shaped professionals en T-shaped interdisciplinaire teams waarbij ieder eigen

expertise inbrengt en er generieke vaardigheden nodig zijn om samen te kunnen werken, ontwerpen en reflecteren.’

Bood het jaarcongres nieuwe inzichten?

‘De conferentie sloot goed aan bij mijn vraagstuk: hoe brengen we het wenkende perspectief van een pedagogische inclusieve omgeving die moet leiden tot meer sociale gelijkheid, dichterbij? Inclusie betekent voor mij ook iets anders dan passend onderwijs. Het betekent een breuk met de traditie, het medisch model: problemen in opgroei signaleren, diagnosticeren en behandelen bij voorkeur in een specialistische setting. Bij inclusie past het sociaal-burgerschapmodel: interdisciplinair en intersectoraal kan meer kwaliteit worden geleverd, aanbod gepersonaliseerd worden en barrières voor leren en participeren worden weggehaald. Om dit te bereiken is het noodzakelijk dat bij Laterna Magica meer T-shaped professionals deel gaan uitmaken van de interdisciplinaire unit-teams: denk bijvoorbeeld aan een gedragsexpert. Daarbij gaan we uit van de supportbenadering: het regelen van voldoende expertise en ondersteuning zodat ieder kind meedoet, zich ontwikkelt en leert. De nadruk ligt in deze benadering op mogelijkheden van kinderen in plaats van op beperkingen.’

Wat heb je daarvoor nodig?

‘Drie zaken. Allereerst is het nodig in gesprek te gaan over de lokale infrastructuur. Zorg zou vanuit onze optiek juist als T-shaped professional deelnemer moeten zijn van een unitteam om de pedagogiek,

het curriculum, kinderen (en ouders) vroegtijdig en maximaal te kunnen ondersteunen.

Als tweede een professionele leer-gemeenschap. Om te zorgen dat Laterna Magica zich blijft ontwikkelen, is het nodig om een sterke leerende organisatie te blijven en ons in hoog tempo nieuwe kennis, inzichten en bekwaamheden eigen te maken en daarmee producten en diensten te verbeteren. Bij Laterna Magica is dit in zowel werk, opleiden als teamleren essentieel. Samen ontwerpen, uitvoeren, onderzoeken en reflecteren is de professionele norm in onze units. Als derde bieden de vier werkprincipes van Hoitink en Koekkoek handvatten om met alle T-shaped professionals in de unitteams aan inclusie te werken: barrières voor leren en participeren wegnemen, design for all en de supportbenadering om van een medisch model naar een sociaal/burgerschapmodel te komen.’

En qua ontwikkeling van je organisatie?

‘Op het congres gaven de sprekers Kenis en Doornenbal aan dat organisatienetwerken zich idealiter organisch ontwikkelen. Als directeur van Laterna Magica heb ik ervaren dat één leiding met doorzettingskracht noodzakelijk is om vanuit diversiteit op basis van gelijkwaardigheid met elkaar te kunnen werken. Een voorbeeld betreft de unitteams van Laterna Magica waarin professionals vanuit twee moederorganisaties participeren. Sinds er één leiding/regie is gaat dit goed ondanks de diversiteit in functies en het feit dat er twee werkgevers en verschillende cao's zijn.’

PACT

In het kwaliteitsproject PACT werken praktijk, wetenschap en beleid samen aan een sterke pedagogische omgeving waarin alle jonge kinderen samen kunnen opgroeien. PACT heeft de ambitie dat geïntegreerde voorzieningen voor 0- tot 6-jarigen normaal worden. Daar werken pedagogische, educatieve en zorgmedewerkers samen. PACT vergaart en deelt kennis over ‘WAT’ een sterke speel-leeromgeving is en ‘HOE’ dit te realiseren. Overal in het land zijn PACT-proeftuinen actief en wordt in pilotgemeenten de verbinding met het lokale jeugd(zorg)beleid gelegd. Anki Duin en Gerdi Meyknecht, projectleiders van PACT, presenteren u telkens een opmerkelijk inzicht. Zie voor meer informatie W: pedagogischpact.nl.

